

norden

SamNordisk
Skovforskning (SNS)

SamNordisk Skovforskning (SNS)

Strategiplan 2014-2017

Foto: Mats Hennerz

December 2013

1. Introduktion

1.1 Udfordringer for skovsektoren i et nordisk perspektiv

Det nordiske skovbrug er kendetegnet ved en stor forskellighed i de klimatiske og geografiske forhold og skovbrugstraditioner, men også ved at have en lang tradition for respektfuldt forskningssamarbejde og engageret vidensdeling. SNS har mulighederne for at stimulere og koordinere den nordiske forskningsindsats, synliggøre nordisk skovforskning internationalt og medvirke aktivt i europæisk skovpolitik og -forskning.

Den nordiske skovsektor står overfor store udfordringer, men også nye muligheder. Globaliseringens effekter på skovsektoren, nye internationale rammevilkår, klima- og miljøforandringer, øget behov for biomasse som fornybar råvare, og et fortsat fokus på bæredygtig udvikling stiller sektoren over for et øget behov for kundskaber, fornyelse og nytænkning. Der er behov for at sætte større fokus på skovbrugets økonomiske udfordring og styrke konkurrenceevnen gennem forskning og innovation. Dette gælder ikke kun i Norden, men i hele Europa. De nye udfordringer for den nordiske skovsektor skaber samtidigt grundlag for nye muligheder og potentialer:

- Globalt fokus på miljø og øget efterspørgsel på biomasse fra skov, som erstatning for fossile råvarer, skaber muligheder for at udvikle værdikæden indenfor bioenergi og biokemi.
- Nationale og internationale miljøkrav vil fremme udviklingen af fremtidens økologisk, økonomisk og socialt ansvarsfulde skovbrug og udnyttelse af træprodukter i Norden.
- Samfundsmæssige forandringer øger skovens rolle i samfundet, herunder skovenes betydning for at dække befolkningens behov for rekreative og sociale tilbud i skovene.
- Et strategisk samarbejde gennem den europæiske forskningsarena kan styrke Nordens synlighed som skovregion i Europa.

Strategiplanen tager udgangspunkt i disse udfordringer og muligheder og giver retning og prioritering for udviklingen af SamNordisk Skovforskning (SNS) i de næste fire år. Strategiplanen er et resultat af en proces drevet af SNS's styre i samarbejde med sekretariatet. Den eksterne evaluering af SNS (Indufor, 2012) er indgået som et værdifuldt input, og en række samarbejdspartnere og interessenter fra de nordiske lande og nærområderne har bidraget med synspunkter og forslag til strategiplanen, ligesom et udkast har været sendt i høring hos SNS-CAR-, netværks- og projektkoordinatorer, NKJ, NordGen, NEF, NMR sekretariat og EFINORD.

1.2 SamNordisk Skovforskning i dag

SamNordisk Skovforskning (SNS) er et samarbejdsorgan under Nordisk Ministerråd, og har været en samlende faktor i nordisk skovforskning siden etableringen i 1972. Hovedformålet er at fremme forskning om skovens flersidige funktioner i et bæredygtigt skovbrug, samt at bistå med rådgivning til Embedsmandskomiteen for Fisk, Jordbrug, Livsmiddel og Skovbrug (EK-FJLS) og Nordisk Ministerråd (NMR) i spørgsmål som vedrører skov og skovforskning. SNS igangsætter og koordinerer skovforskningssamarbejde og bidrager til nordisk nytte og politisk samarbejde i Norden og nærområderne ved at skabe netværk og tilvejebringe ny viden om skove og skovforvaltning. SNS stræber efter at skabe nordisk synergi indenfor skovforskning, fremme udviklingen af nye forskningsområder og styrke Nordens rolle i europæiske og internationale forskningssamarbejder, og SNS analyserer fortløbende behovet for nye satsninger indenfor aktuelle og fremtidsrettede forskningsområder.

2. Vision, mission og mål

2.1 Vision

Norden skal konsolidere og videreudvikle sin position som en internationalt ledende region for forskning og forskningssamarbejde indenfor bæredygtigt og flersidigt skovbrug og anvendelse af skovressourcer.

2.2 Mission

SamNordisk Skovforskning (SNS) skal skabe nordisk nytte ved (1) at fremme forsknings-samarbejde og netværk for et bæredygtigt skovbrug og anvendelse af skovressourcer, (2) at give pålidelige, relevante og aktuelle forskningsfaglige bidrag til det nordiske skovpolitiske policy-arbejde, (3) at være en betydelig aktør i tværfaglige nordiske udfordringer inden for skovsektoren og (4) styrke Nordens position indenfor skovforskning i europæisk og international sammenhæng.

2.3 Mål for 2014-2017

- 1 Styrke forskning af fælles nordisk interesse for en bæredygtig skovforvaltning.
- 2 Give forskningsbaseret policy-rådgivning for en bæredygtig fremtid for Nordens skove.
- 3 Styrke Nordens position indenfor skovforskning i europæisk og international sammenhæng.
- 4 Formidle forskningsresultater og udvikle kommunikationsaktiviteter som øger samspillet mellem forskning, erhverv og politik.

3. Strategisk position

For at møde de udfordringer og muligheder, som skovsektoren i Norden står over for, er det nødvendigt med strategiske initiativer, der bygger på både forskningsfaglige netværk i skovsektoren og tværfaglige nordiske og europæiske samarbejder. SNS vil udbygge sin position som netværksbaseret organisation med høj faglig profil og knytte bånd mellem forskning, udvikling, viden og policy indenfor skovsektoren og i samspil med øvrige aktører indenfor EK-FJLS. For at underbygge denne position bruger SNS fire værktøjer: Finansiering, koordinering, policy advice og kommunikation.

3.1 Finansiering

Finansiering af forskningsnetværk og -projekter er en fundamental del af SNS's aktiviteter. Finansieringen skaber primært nordisk nytte og synergi indenfor skovbrugsfaglige forskningsområder, men bidrager også til samarbejde med tilgrænsende fagmiljøer og tværfaglige aktiviteter. Gennem SNS-finansiering kan forskere og forskergrupper skabe faglige netværk, udvikle projekter og samle nationale indsatser i større nordiske satsninger. SNS vil påvirke andre finansieringskilder og opfordre forskernetværk til at søge midler nationalt og internationalt. SNS vil fortsætte sin finansieringspraksis, hvor nordiske midler kobles med større national og international medfinansiering. SNS vil udvikle sine muligheder og succes med at tiltrække eksterne midler fra nationale, europæiske og internationale kilder til sit arbejde. De eksterne midler vil indgå i strategisk samspil med basismidlerne fra Nordisk Ministerråd.

3.2 Koordinering

SNS koordinerer netværk og forskningsprojekter, som skaber resultater og synergi, der ikke kan opnås nationalt. SNS er den vigtigste aktør i nordisk skovforskning og har sin store styrke i netværksarbejdet. SNS fastholder og udvikler sine kendetegn som fleksibilitet, koordination og lang kontinuitet. Samtidig fortsætter SNS med at være en effektiv og ubureaukratisk organisation med højt fagligt niveau. SNS støtter og koordinerer forskeruddannelse i skov og skovbrug i Norden i samarbejde med NOVA Universitetet, og samarbejder med en lang række nordiske og nordeuropæiske forskningsaktører, herunder også EFINORD. SNS arbejder aktivt indenfor EU's Østersøstrategi (EUSBSR), fremmer nordisk og baltisk skovforskning og har fokus på øget samarbejde med Nordens naboer i vest og nordøst samt Arktis. På europæisk og internationalt plan koordinerer SNS nordiske interesser i EU's rammeprogrammer, deltager i ERA-NET og holder løbende kontakt med internationale organisationer som bl.a. IUFRO og IBFRA.

3.3 Policy advice

SNS giver policy advice til Nordisk Ministerråd baseret på forskningsresultater fra SNS-støttede forskningsnetværk og projekter samt målrettede udredninger. SNS har en unik position som bindeled mellem forskning og policy og arbejder for at være synlig for embedsmænd og politikere, eks. ved at arrangere møder og ekskursioner. SNS er et mødested, hvor forskere og politikere har mulighed for at udveksle synspunkter og ideer. Forskningsresultater i anvendt form kommunikeres til beslutningstagere og embedsfolk i en klar og fokuseret form. SNS bistår EK-FJLS og NMR med råd i sager vedrørende skov og skovforskning, skaber opmærksomhed omkring aktuelle spørgsmål indenfor skovbruget og foreslår nye satsningsområder i nordisk samarbejde.

3.4 Kommunikation

SNS er et knudepunkt for forskningsbaseret viden om bæredygtig skovforvaltning i Norden og har et særligt ansvar for at formidle forskningsresultater og policy advice til relevante målgrupper, inkl. forskere, beslutningstagere, erhvervet og relevante instanser i det nordiske samarbejde. SNS faciliterer kommunikation mellem forskning og politik på digitale mødesteder, herunder hjemmeside, nyhedsbreve, forskningsportaler og sociale medier. SNS har en stærk kommunikationsplatform i sine to internationalt anerkendte videnskabelige tidsskrifter ('Scandinavian Journal of Forest Research' og 'Wood Material Science and Engineering'), hvor nordiske forskere har mulighed for at publicere. SNS vil styrke koblingen mellem forskning og politik ved at kommunikere synteser af forskningsresultater til de politiske processer og beslutningstagere.

4. Strategiske indsatsområder

SNS's overordnede ansvarsområde er anvendelsen af skov og skovarealer, men også træbevoksede områder i urbane miljøer. Ansvarsområdet omfatter desuden skovens funktion i samfundet, anvendelsen af træåvarer og andre skovprodukter samt skovens ikke-kommercielle værdier.

I denne strategiperiode vil SNS fokusere på tre tematiske indsatsområder indenfor skov og skovforskning: bioøkonomi, klima og samfund. De strategiske indsatsområder står ikke alene, men er baseret på en grundforudsætning om bæredygtighed i alle dens tre dimensioner, økonomisk, økologisk og socialt. Indsatsområderne er alle centrale for arbejdet i SNS og er i samspil med de fælles udfordringer, som NMR-FJLS-området har. Alle indsatsområder kræver kobling mellem nordiske kompetencer og internationalt samarbejde.

4.1 Bioøkonomi

Hovedudfordringer

Verden har behov for fornybare biologiske ressourcer, herunder skovprodukter til materialer, energi m.m. De nordiske lande satser strategisk på bioøkonomi for at skabe en mere innovativ økonomi med begrænset emission. Bioøkonomi skal forene kravene om bæredygtigt skovbrug, landbrug og fiskeri, fødevarer sikkerhed og bæredygtig brug af fornybare biologiske ressourcer, samtidig med at biodiversitet og miljøbeskyttelse sikres.

Nordiske styrker

De nordiske lande er rige på skovressourcer og har samtidigt en stærk tradition for forskning i træ og træprodukter. Dette kan bære en langsigtet udvikling for fremtidens skovprodukter og materialeudvikling. De nordiske lande har nationale satsninger som tilsammen kan sikre forskning i skovens potentiale for bæredygtig biomasseproduktion. Dette støttes af Nidarosdeklarationen, som blev vedtaget af Nordisk Ministerråd i 2012, Nordisk Bioøkonomi Initiativ (2013-) og det islandske formandskabsprogram, som sætter bioøkonomi på dagsordenen med aktiviteter i 2014-16, samt af EUSBSR Horizontal Action "Sustainable Development and Bio-Economy".

Nordisk nytte

Bioøkonomi er et indsatsområde, som kan fungere som paraply for forskningsaktiviteter, -samarbejder og udvikling i SNS, Norden og internationalt. Med et stærkt øget fokus på biomasse som bæredygtig ressource vil de nordiske skove og skovbrug være en primær kilde for fremtidens bioøkonomi, både lokalt og globalt. Skovsektoren kan udvikle sit samarbejde med andre sektorer, og det tværsektorielle arbejde kan styrkes med konkrete projekter med landbrugs-, energi-, fiskeri- og miljøsektorerne. Fælles nordisk forskning og innovation er en af motorerne, som driver overgangen fra et samfund, der er baseret på fossile brændstoffer, til et, der er bæredygtigt og biobaseret.

4.2 Klima

Hovedudfordringer

Klimaændringerne påvirker skoven på flere måder og de nordiske skove har en vigtig rolle som CO₂-optagere og som CO₂-lager. Samtidig betyder klimaforandringerne, at der er brug for forskning i forædling og nye træarter og dyrkningsmetoder, tilpasset fremtidens klima. Globaliseringen medfører en øget international samhandel, hvilket sammen med klimaforandringerne medfører øget risiko for invasive arter og patogener. Også det praktiske skovbrug har udfordringer ved et forandret klima, med manglende vinterfrost ved hugst, øget ekstremnedbør m.v.

Nordiske styrker

Klimaændringer er tæt koblet til skovenes tilstand og sundhed. SNS har, i både Norden og nærømråderne, etableret betydelig forskningsaktivitet på området. Metodik og resultater fra forskning på træers klimatilpasning har stor overføringsværdi i hele regionen, som deler de fleste kommercielle træarter og har store klimatiske fællestræk. De nordiske lande har hver især satsninger på klimatilpasning, som inkluderer skovene, og i fællesskab har de nordiske ministre tiltrådt Selfossdeklarationen (2008), hvor skov, vand og klimaforandringer er strategiske temaer.

Nordisk nytte

SNS har et tydeligt forskningsfelt på klimaforandrings betydning for skovbruget, som kan bidrage til at sikre et fremtidigt bæredygtigt skovbrug under forandrede vilkår. En stærk forskningsindsats kan give essentiel viden om nye skadedyr og patogener, risici ved invasive arter og forholdsregler for dette, som vil have relevans for både Norden og nærområderne. Kendte og hjemmehørende træarters muligheder for at etablere sig i nye områder i Norden kan undersøges. Samspillet mellem skov og vand er et centralt tema i alle nordiske lande og der er basis for yderligere opbygning af forskningsfeltet, da vand vedrører centrale aspekter som vækstvilkår, biodiversitet, vandkvalitet og miljøfaktorer.

4.3 Samfund

Hovedudfordringer

De nordiske skove skal bidrage til velfærdssamfundets udvikling og inddrage de sociale og helsemæssige aspekter af skovforvaltningen for at sikre en bæredygtig udvikling. Der ligger fortsat en udfordring i at inddrage befolkningen i beslutninger om skovene og at håndtere konflikter i skovforvaltningen. I de senere år er der kommet større fokus på involvering og styringsrelationer/governance. Mange aktører og nye beslutningsmekanismer udfordrer traditionelle beslutningsprocesser.

Nordiske styrker

I Norden er der en lang tradition for en bæredygtig skovforvaltning baseret på solid forskning og respektfuldt samarbejde. SNS har en mangeårig satsning på 'urban forestry' og sociale aspekter af skovforvaltningen, og det nordiske skovbrug har med sit fokus på flersidighed og bæredygtighed en stor erfaring at bygge videre på. Ny forskning har påvist skovens betydning for menneskers sundhed og helse, og dette aspekt vil udvikles fremover.

Nordisk nytte

De nordiske lande har navnlig inden for dette område forskellige forskningsmæssige styrkepositioner, hvilket fremmer muligheden for øget nordisk synergi. Skoven har stor betydning for udviklingen af landdistrikter og turisme i landdistrikterne. Aldrig før har så mange mennesker efterspurgt så mange produkter, goder og tjenester fra skovene. Det medfører komplekse afvejninger, der alene kan løses baseret på solid forskning styrket ved et nordisk samarbejde. Selfoss-deklarationen lægger stor vægt på skovens lokale og regionale betydning for sund økonomisk udvikling, herunder indtægter fra turisme og jagt.

5. Plan for målopfølgning

1 Styrke forskning af fælles nordisk interesse for en bæredygtig skovforvaltning

- Finansiere forskningsnetværk, -projekter og -faciliteter, med vægt på de strategiske indsatsområder.
- Finansiere ph.d. uddannelse indenfor det overordnede ansvarsområde.
- Koordinere og deltage aktivt i større makroregionale og europæiske projekter indenfor de strategiske indsatsområder.
- Koordinere specialisering/arbejdsdeling som grundlag for øget effektivisering af det nordiske samarbejde og dermed øget nordisk nytte.
- Samarbejde strategisk om forskning sammen med nordens nærområder, omkring Østersøregionen og med Naboer i vest og nordøst.

2 Give forskningsbaseret policy-rådgivning for en bæredygtig fremtid for Nordens skove

- Formidle relevante, aktuelle og pålidelige resultater fra netværk og projekter til politikere og beslutningstagere og bidrage til udvikling og implementering af politikker, deklARATIONER og andre tiltag for bæredygtig skovforvaltning.
- Igangsætte politisk relevante udredninger indenfor strategiske indsatsområder og nye/spirende temaer.
- Deltage i høringer, strategiske fora og dagsordensættende fora for skovpolitik i Norden.
- Centres of Advanced Research (CAR), projekter og netværk skal bidrage til brobygning mellem forskning og politik, bl.a. ved at skrive og formidle 'policy briefs' og 'scientific position papers', som kan styrke den nordiske stemme.

3 Styrke Nordens position indenfor skovforskning i europæisk og international sammenhæng

- Være initiativtager og aktør i nordiske tværsektorielle initiativer indenfor EK-FJLS og med miljøsektoren og påvirke kommende topforskningsinitiativer etc.
- Være initiativtager for samarbejde med Nordens nærområder, Naboer i vest og nordøst, arktiske tiltag og indenfor Østersøstrategien.
- Samarbejde med EFINORD om nordeuropæiske forskningsnetværk (EFINORD-SNS netværk), formidlingsaktiviteter (NB Forest) og projekter indenfor Østersøstrategien (EUSBSR). EFINORD er medvirkende til at markere, at Norden har en vigtig rolle i EFI.
- Deltage aktivt i europæiske forskningssamarbejder (ERA-NET m.m.) og fremme at SNS-finansierede projekter og netværk udvikles til EU-projekter.

4 Formidle resultater og udvikle kommunikationsaktiviteter som øger samspillet mellem forskning, erhverv, og politik

- Formidle SNS-aktiviteter og forskningsresultater tilpasset aktører i forskning, erhverv og politik gennem konferencer, hjemmesider og publikationer.
- Udvikle eksisterende og nye mødesteder for kommunikation gennem sociale medier, nyhedsportaler, blogs, etc.
- Arrangere seminarer, konferencer mm., der kan samle aktører og diskutere trends og pege på nye værdier, produkter og nordisk identitet i skovbruget.
- Udvikle samarbejdet med og formidlingen af de to SNS-støttede videnskabelige tidsskrifter.

Forkortelser

CAR	Centre of Advanced Research
EFINORD	North European Regional Office of the European Forest Institute
EK-FJLS	Nordisk Embedsmandskomité for Fiskeri og havbrug, Jordbrug, Levnedsmidler og Skovbrug
ERA-NET	European Research Area Network
EUSBSR	EU Strategy for the Baltic Sea Region
IBFRA	International Boreal Forest Research Association
IUFRO	International Union of Forest Research Organizations
NEF	Nordisk Energiforskning
NKJ	Nordisk komité for jordbruks- og matforskning
NMR	Nordisk Ministerråd
NordGen	Nordisk Genressourcecenter
NOVA	Nordic Forestry, Veterinary and Agricultural University Network
SNS	SamNordisk Skovforskning